

**YOSHLAR TARBIYASIDA OILA, MAHALLA, MAKTAB HAMKORLIGI
KONSEPSIYASINING TARG'IB ETISHNING TARBIYAVIY JIHATLARI**

EDUCATIONAL ASPECTS OF PROMOTING THE CONCEPT OF FAMILY,
NEIGHBORHOOD, SCHOOL COOPERATION IN YOUTH EDUCATION
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ПРОДВИЖЕНИЯ КОНЦЕПЦИИ
СЕМЕЙНОГО, СОСЕДСКОГО, ШКОЛЬНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В
ОБРАЗОВАНИИ МОЛОДЕЖИ

S. Qulmurodova

O'zbekiston-Finlandiya Pedagogika instituti o'qituvchisi

Annatsiya: Ushbu maqolada, milliylik, xalq, odob-axloq, jamiyat, mahalla, ta'lim-tarbiya, jamoa, oila, orzu, maqsad, konsepsiya haqida so'z boradi.

Annotation: This article about nationality, people, manners, society, neighborhood, education, community, family, dream, goal, concept.

Аннотация: В этой статье, о национальности, людях, нравах, обществе, соседстве, образовании, сообществе, семье, мечте, цели, концепции.

Kalit so'zlar: Tarbiya, ta'lim, milliylik, ota-ona, mahalla, jamoa, oila, maqsad.

Key words: Education, education, nationality, parents, neighborhood, community, family, purpose.

Ключевые слова: Образование, воспитание, национальность, родители, соседство, сообщество, семья, цель.

O'sib kelayotgan yosh avlodni barkamol qilib tarbiyalash xalqimizning azaliy orzusi bo'lib, ularni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda xalqimizning milliy madaniy, tarixiy an'analariga, hamda umumbashariy qadriyatlariga asoslangan samarali zamonaviy shaxsni tarbiyalash ota-onalar, maktab, mahallalarning oldida turgan ma'suliyatli vazifalarning eng asosiysi sanaladi.

Milliy mafkuramiz va qadriyatlarimiz xalqimizning maqsad muddaolarni ifodalaydi, tarix sinovlaridan o'tishda uning ruhini ko'tarib, suyanch va tayanch bo'ladi. Shu millat, shu jamiyat duch keladigan ko'plab hayotiy muammolariga javob izlaydi.

Bola oila timsolida jamiyatning ijtimoiy-ma'naviy qiyofasini ko'radi, jamiyat talablari mohiyatini ilk bora shu kichik jamoa orasida anglaydi.

Milliy istiqbol mafkurasini yoshlar ongiga singdirishda ta'lim-tarbiya muassasalari va oilaning ro'li ayniqsa muhimdir.

Ta'lim – tarbiya muassasalari oila va mahalla qo'mitalari ijtimoiy institutlarning asosiy vazifasi milliy istiqloq g'oyamizni yurtimizda yashayotgan barcha kishilarning

dunyoqarashiga ma’naviy boyligini aylanishiga singdirishni ko’maklashish, uning mohiyatini keng jamoatchilikka har tamonlama tushuntirishdan iborat.

Ta’lim-tarbiya jarayoning asosiy maqsadi va vazifasi barkamol yetuk shaxslarni tarbiyalabgina qolmasdan ya’ni komil insonni yetkazish-shakllantirishdan iboratdir. Shunday ekan biz ta’lim-tarbiya samaradorligini o’quvchilarning qay darajada bilim, ko’nikma malakaga ega ekanliklari tajriba yangilik darajalari, mustaqil bilim olishga, hayotda o’z o’rinlarini toppish uchun qanday tayyorgarligi bilan o’lchashimiz, baho berishimiz lozimligini bilishimiz shart.1.(23 b.)

Anashu maqsadda tarbiya jarayoni ishtirokchilari sa’yi-harakatlarini birlashtirish maqsadida 1993 yilda ishlab chiqilgan “Oila, mahalla, maktab hamkorligi” Konsepsiyasi yoshlarni istiqloq g’oyalariga sadoqatli, ma’naviy barkamol, vatanparvar etib tarbiyalashda keng jamoatchilik faoliyatini muvofiqlashtirish borasida muhim dasturi amal bo’ldi. Mazkur Konsepsiyada taraqqiyotimizning ma’naviy-axloqiy negizi milliy va umuman insoniy qadriyatlar uyg’unligi ekanligi e’tiof etiladi. Yurtimizda yuz berayotgan o’zgarishlar “Oila, mahalla, maktab hamkorligi” yo’nalishida bola tarbiyasida oila, ota-ona, mahalla, maktabning asosiy vazifalarini mazmunan yangilab hayotga tatbiq etishni taqoza etadi.

Bolalarga ta’lim-tarbiya berishda maktab va pedagoglarning asosiy vazifalari O’zbekiston Respublikasining Oliy majlisi tomonidan qabul qilingan “Ta’lim to’g’risida”gi Qonunning “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi” va respublika rahbariyatining dasturiy fikrlari mazmunidan kelib chiqqan bo’lishi kerak.

Buyuk mutafakkir Abu Nasr Forobiy inson kamolotga yolg’iz o’zi erisha olmaydi. U boshqalar bilan aloqada bo’lish, ularning ko’maklashuvchi yoki munosabatlariga muhtoj bo’ladi. Uning fikricha tarbiya jarayoni tajribali pedagog, o’qituvchi tomonidan tashkil etilishi muhimdir. Chunki har bir odam ham baxtni va narsa hodisalarni o’zicha bila olmaydi. Unga buning uchun o’qituvchi lozim.

Bunga Forobiy ta’lim – tarbiyani to’g’ri yo’lga qo’yish orqali erishish mumkin, deydi. Chunki maqsadga muvofiq amalga oshirilgan ta’lim – tarbiya insonni ham aqliy, ham axloqiy jihatdan kamolga yetkazadi, xususan, inson tabiat va jamiyat qonun-qoidalarini to’g’ri bilib oladi va hayotda to’g’ri yo’l tutadi, boshqalar bilan to’g’ri munosabatda bo’ladi, jamiyat tartib qoidalariga rioya etadi. Forobiy ta’lim va tarbiyaga birinchi marta ta’rif bergan olim sanaladi. Ta’lim – degan so’z insonga o’qitish, tushuntirish asosida nazariy bilim berish; tarbiya – nazariy fazilatni, ma’lum hunarni egallash uchun zarur bo’lgan xulq normalarini va amaliy malakalarni o’rgatishdir, deydi olim.

Demak, Forobiy ta’lim – tarbiyaning asosiy vazifasi jamiyat talablariga javob bera oladigan va shu jamiyat uchun xizmat qiladigan yetuk insonni tarbiyalashdan iborat deb biladi.

Komillikni orzu qilmagan, barkamol avlodni voyaga yetkazish haqida qayg'urmagan halqning, millatning kelajagi yo'q. Bunday xalq millat tanazzuliga mahkum. Komilni ta'mal toshi sifatini biz tarbiyada ko'ramiz.

Tarbiya jamiyatdagi hodisa sifatida o'sib kelayotgan avlodning jamiyat hayotida turmushi, ijtimoiy ishlab chiqarish faoliyatijodi va ma'naviyligida ishtirok etish murakkab qarama-qarshi ijtimoiy tarixiy jarayon hisblanadi. 2(290)b

Oila, mahalla, maktab hamkorligining asosiy omili oilada sog'lom muhitni yaratish, milliy va va turmush tarzini hisobga olish, farzandlar uchun ota-ona har tamonlama o'rnak bo'lishi, farzandlarning ota-onasiga vataniga muhabbat to'g'risidagi shakllantirish, o'zaro g'amxo'r bo'lishini, farzandlariga chuqur dunyoviy bilimlar asoslarini berish, ma'rifatli va ma'naviyatli kishilar bo'lib yetishishlarini ta'minlash, bolalarning ma'naviy barkamol va jismonan sog'lom bo'lishlari uchun iqtisodiy va ijtimoiy muhitni yaratish muhim ahamiyat kasb etadi..

”Bir bolaga yetti mahalla ota –ona” degan naqildan kelib chiqib kelajak avlodni tarbiyalash va unga ta'lim-tarbiya berish jarayonini amalgam oshirish borasida kichik vatan bo'lmish mahallaning oldida qator vazifalar turadi. Dastlab mahalla faollari tomonidan tarbiya muassasalari bilan birgalikda ta'lim-tarbiya jarayonida amalgam oshirilishi kerak bo'lgan masalalarni muhokama qilishda va ularni oqilona yechimlarini topishda faollik ko'rsatish o'z hududidagi ijtimoiy-iqtisodiy oilalarni aniqlab ularni qo'llab-quvvatlab o'sha oila farzandlarni bilim va tarbiya olishiga boshqosh bo'ladi.

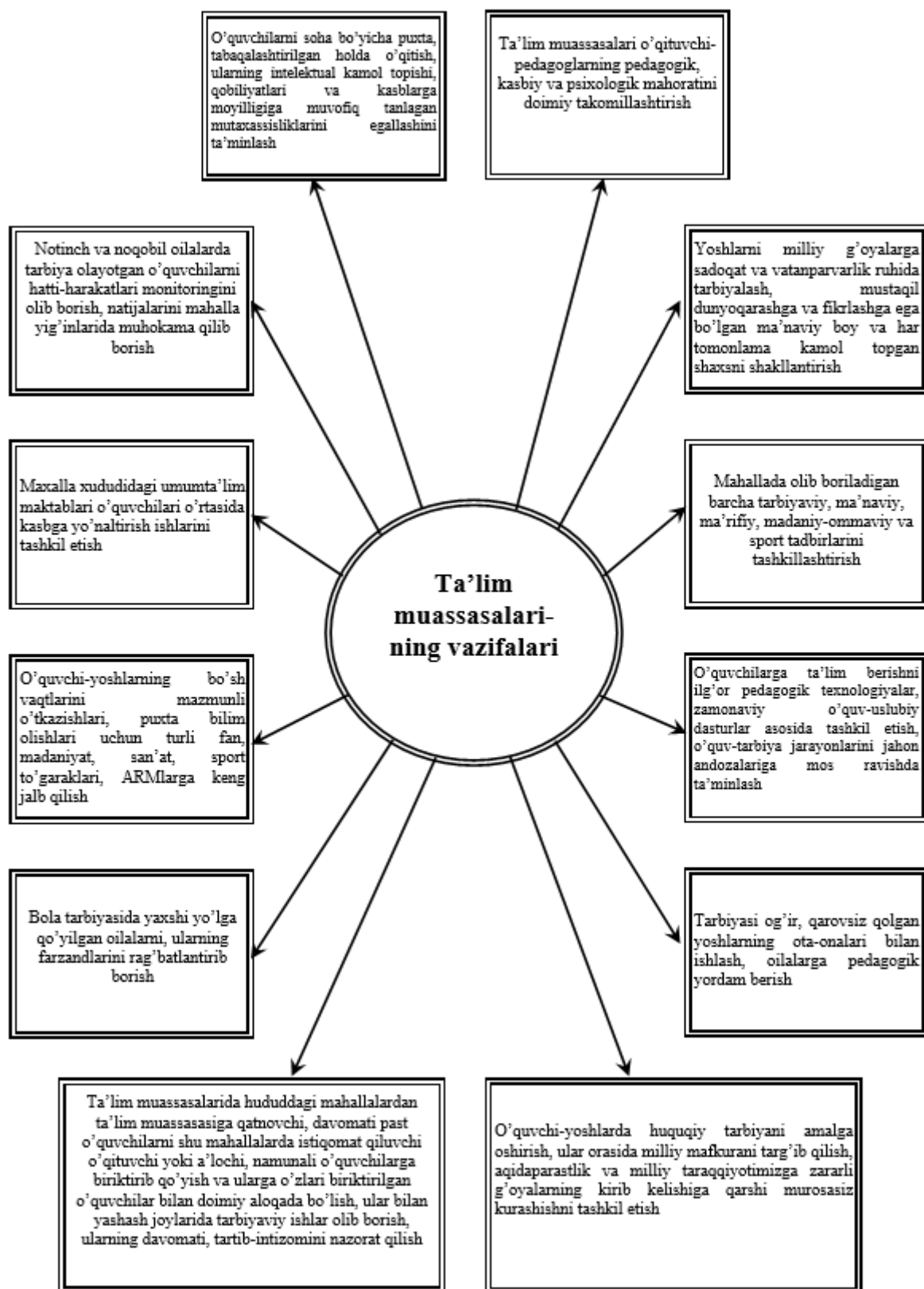
Ota-onalarning yetarli darajada bilim va ko'nikmalari yetishmasligi bois oilaviy tarbiyada ko'plab xatolar yuzaga keladi, bunday muommolar yechimini maktab ma'muriyati ota-onalar bilan izchil ishlar amalga oshirilishi talab etiladi. Ota-onalar tarbiyaviy ta'sirini izchil emasligi onda-sonda farzandining tarbiya jarayonini nazorat qilish, biror nojo'ya ish uchun jazolash va hokozalar bolaning emotsional holatiga kuchli ta'sir etadi.

Ayrim ota-onalarning bolalari ulg'ayib borishi bilan tarbiyaviy faollikni susaytirib yuborishlari oqibatida bolalarning ota-onalardan uzoqlashuviga, nazoratni kuchli tarzda olib bormasligidan, maktabga bo'lgan qiziqishlarini so'nishi, o'zi istiqomat qilib turgan mahalladagi bo'layotgan o'zgarishlarga bo'lgan qiziqishlari asta-sekin so'nib boraveradi. Albatta bunday qo'pol xatolarni kelib chiqishiga birinchi o'rinda ota-onalar, undan keyin mahalla maskanlari, shuning borabarda maktab ma'muriyati ham ayibdor sanaladi.

Mahalla guzarlarida mahalladagi yoshlarni bo'sh vaqtlarini turli to'garaklar bilan band etish qog'ozda emas amalda bo'lsa, yoshlar bilan dolzarb masalalar yuzasidan ularning fikrlarini bilash ham yoshlarimizni ruhlantirishning bir timsoli sanaladi. Shunday mahallalar ham borki unda istiqomat qilayotgan yoshlarimiz o'z mahallalarini qayerda joylashganliklarni bilishadi xolos. Ulardan mahallaning

vazifalarini so’rasha ikki-yoki uchta so’z bilan kifoyalanadi. Albatta bu juda achinarli holat sanaladi, bunday kamchiliklarni barta’raf etish uchun Konsepsiyamizda keltirilgan barcha qoidalarga amal qilsak maqsadga muvofiq bo’lar edi.

Ana shunday kamchiliklarni barta’raf etish maqsadida ta’lim muassasalarida olib boradigan ish faoliyatiga e’tibor qaratsak:

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Pedagogika sixologiya.X.I.Ibragimov,U.A.Yo'ldashev.X,Bobomirzayev.Toshkent -2009.
2. Mahalla fuqorolar o'zini-o'zi boshqarishning huquqiy asoslari(Mahallalar faoliyatini tartibga soluvchi qonun hujjatlari to'plami) Toshkent-2003
3. Pedagogika nazariyasi va tarixi R.Movlonova, N.Voxidova, N.Raxmonqulova Toshkent-2010.